

אָלױטלעכע דעקלאַראַציע פֿון מענטשנרעכט

מנטשניסן און פראָבלאמירט ווי רעזולאַציע A 217 (3) פֿון דער אָלגעמינער פֿארזאמלונג פֿון די פֿאראייניקטע פעלקער, 10 דעצעמבער, 1948

הקדמה

היות ווי דער באפעד גרונט פֿון פֿרייהייט, ישר, און שלום אויף דער גאנצער וועלט באשטייט פֿון אָנערקענען דעם חוקין כבוד און די גלייכע און נייטאכטנאָרעגלעכע רעכט פֿון אַלע מיטגלידער פֿון דער מענטשישער משפּחה,

היות ווי אנפֿאָרדן און ביטל צו די מענטשנרעכט האָבן גורם געווען באַרימטע אָסן וואָס האָבן אָנגעוואָפֿן אַ גרויל אויף אַלע מענטשן, און היות ווי די העכסטע האָלטונג פֿון די אומות העולם איז אַז די גוים זאָל אָנטקענען ווען מענטשן זאָלן געניסן פֿון פֿרייהייט, אי פֿון רעדן אי פֿון גלויבן, און קיינער זאָל נישט לייזן פֿון קיין מראה אָדער נישט

הדות, ווי געצוץ און יושר מיזן פֿאַרשפּרייטן מענטשנרעכט, באַטען מען וועט זיך און גוים געבען רעכענליך קעגן שטראַפֿע און באַדריקונג

היות ווי דערמיטוין די אַנטוויקלונג פֿון פֿריינטלעכע באַצונגען צווישן לענדער איז אַן אַדקור

היות ווי באַשאַפֿן דערמיטוין געזעלשאַפֿלעכע פראָגרעס און געטערענעגטשטייטערט

היות ווי די פעלקער פֿון די פֿאראייניקטע פעלקער האָבן געזאָן אַ ניד טיפּעוואַכעסן מיט די פֿאראייניקטע פעלקער וואַס ווירטער צו דערמיטוין אָלעוועלטלעכע וויראָרין און אָפּהערן מענטשנרעכט און גרונטלעכע פֿרייהייט

היות ווי אַלע דארפֿן פֿארשטיין זיך אַ רעכט און פֿרייהייטן כדי דער ניד זאָל מירס ווערן

אָם דערפֿאַר

פֿראָבלאמירט די אָלגעמינע פֿארזאמלונג

איז זעכס ווייץ דעקלאַראַציע, און וועט זיך מינע, ווירד לענדען און דערציען, צו דערמיטוין וואָס אָנערקענען פֿון די רעכט און די פֿרייהייט, און אַז זיי זאָלן אָננעמען מיטלען, מיַ נאָציאָנאַלע מיַ אינטערנאַציאָנאַלע, צו פֿאַרברעכן דאָס אָלעוועלטלעכע אָנערקענען און אָפּהערן, מיַ צווישן די פעלקער פֿון מיטגלידלענדער, מיַ צווישן די מענטשן וואָס אונטער ווירט משפּחה

אָרטיקל 1

יעדער מענטש ווירט געבוירן פֿריי און גלייך און כבוד און רעכט. יעדער ווירט באַשאַפֿן מיט פֿארשאַפֿט און געוויסן: יעדער זאָל זיך פֿירן מיט אַ צווייטן און געניס פֿון בודישטשאַפֿט.

אָרטיקל 2

יעדער איז באַרעכטיגט אויף די אַלע רעכט און פֿרייהייטן וואָס שטייען געשריבן אין אָס דער דעקלאַראַציע, נישט געקוקט אויף וואַסערנדיטאָא אנטשטיידי, זאָל זיין פֿאָלק, הויטפֿאַרב, לישון, רעליגיע, פֿאליטישע אָדער אנדערע געדאנקען, נאציאָנאַליטעט, קולטור, פֿארשפּאַך, געבורט, אָדער וואַסערנדיטאָא אנדערן סאָסטיט

נאָכבער, ס׳פֿאַר ניש זיין קיין אנטשטיידי צוליב דער פֿאליטישער, געזעציקער, אָדער אינטערנאַציאָנאַלער לאַנג פֿון דעם לאַנד וווּ ער וווינט, זאָל דאָס לאַנד זיין אסאָפּהענדיק, אָפּהענגיק, אָדער אונטער וואַסערנדיטאָא באַריגעצערט מוויזענעגטעט

אָרטיקל 3

יעדער האָט רעכט אויף לעבן, פֿרייהייט, און פערזענלעכער פֿארזכערונג

אָרטיקל 4

קינעם ס׳פֿאַר מען נישט האַלטן און קעגנשטאָלס צי שילאָפֿטערי: דאָס שילאָפֿטערי און דער שילאָפֿטהאנדל זאָלן זיין שטרינג פֿאַרשאַפֿט אין אַלע פֿאַרשטן.

אָרטיקל 5

קינעם ס׳פֿאַר מען נישט פּינישן אָדער אייטשטעלן אויף אַ שטיאַף וואָס זאָל זיין אסעגנעטלעך, אַוואַרוודיק, אָדער דעגראַדירדיק

אָרטיקל 6

יעדער האָט אומשטען דאָס רעכט אויף דעם, מען זאָל אים אָנערקענען ווי אַ מענטש לויטן געצוץ

אָרטיקל 7

היינט מענטשן זיינען גלייך לויטן געצוץ, און עס קוקט אַלע, אָן אונטשטיידי, גלייכע שוין לויטן געצוץ. אַלע זיינען באַריכטיגט אויף אַ גלייכער שוין קעגן וואַסערנדיטאָא דיסקרימינאציע וואָס זאָל ברעכן זייער דעקלאַראַציע און קעגן אויפֿרייזונג אויף אַזא דיסקרימינאציע

אָרטיקל 8

יעדער האָט רעכט אויף צו ווענדן זיך צו די געהויריקע נאציאָנאַלע געריכטן צוליב וואַסערנדיטאָא אָסן וואָס האָבן אַן אַפּענזאָנד די גרונטלעכע רעכט וואָס זיינען און באַוויליקט לויט דער קאנטיטיצע צי געצוץ

אָרטיקל 9

קינעם ס׳פֿאַר מען נישט אַריבטראַרש אינעם שטריך, האַלטן און געגענגעניס, אָדער פֿאַרשיקן פֿון זיין לאַנד

אָרטיקל 10

יעדער האָט אַ רעכט, און פֿאליע גלויביקייט, אויף אַ ייִדישדיק, שפּעטלעכער פֿאַרדער פֿון אַן אסאָפּהענדיק, אספּאָרטייזשן געריכט ביים גערעכטס ווערן זיינע רעכט און פֿאַרשאַפֿטאָרטיקעייטן, און און מען האַט באַראַכט וואַסערנדיטאָא קריסטלעך באַוויליקונג וואָס ווירט אים פֿאַרוואַפֿן

אָרטיקל 11

יעדער וואָס מען באַוויליקט אין אַ פֿאַריכענס האָט אַ רעכט אויף דעם וואָס מען זאָל אים און זיין לעב וסות ברו כּון וועט אים געשענען שולדיק לויטן געצוץ און אַן שפּעטלעכען פֿאַרענס אויף וועלטן ער האָט אַלע נייטיגע נאראטיק אים זיין פֿאַרזיידונג

קינעם ס׳פֿאַר מען נישט געשענען שולדיק צוליב וואַסערנדיטאָא אָס צי דוויכלאָן, וואָס מען האָט נישט גערעכט פֿאַר קיין נאציאָנאַל צי אינטערנאַציאָנאַל איבערשפּרייט ווען מציא עס באַשאַנען. מען פֿאַר אדור קיין צווישלייגן קיין גרעסערע שטיטאף איידער די, וואָס איז געווען גלויבט צי דער צייט ווען מען איז באַשאַנען דעם איבערשפּרייט

אָרטיקל 12

קינעם ס׳פֿאַר מען נישט שטערן די פֿירוואַקטייט, די משפּחה, די הויט, אָדער די קאָרעספּאַנדענץ. קינעם כבוד צי ס׳פֿים מען נישט אַנאָרדן. יעדער האָט אַ רעכט אויף דער שוין פֿון געצוץ קעגן אַזעלכע שטייגערישן אָדער אַסאָנעם

אָרטיקל 13

יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿרייהייט פֿון באַוועגונג און וויראָרט צווישן די גרענעצן פֿון יעדער מלוכה

יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿאַרלאָרן וואַסערנדיטאָא לאַנד, אַרייַנגערעכנט זיין איינע לאַנד, און דרך צוציקערן אין זיין איינע לאַנד

אָרטיקל 14

יעדער האָט אַ רעכט אויף כּעסן און זיך אויסמישן מיט אַזוי פֿון פֿאַרפֿאלגונג און אויסלאַנד

דאָס דאָקיע רעכט איז נישט גלויבט אין פֿאל פֿון פֿראַקצירונגען וואָס קומען לעמיטס אַרויס פֿון נישפֿאליטישע פֿאַריכערעכט, אָדער פֿון אָסן וואָס זיינען אָנעם די צילן און פּרינציפֿן פֿון די פֿאראייניקטע פעלקער

אָרטיקל 15

יעדער האָט אַ רעכט אויף אַ נאציאָנאַליטעט

מען פֿאַר נישט צונעמען ביי קיינעם זיין נאציאָנאַליטעט אָדער אָפּזאָגן דאָס רעכט איבערצובייטן זיין נאציאָנאַליטעט

אָרטיקל 16

דערוואַסענע מענטש און פֿרויען, נישט געקוקט אויף פֿאָלק, נאציאָנאַליטעט, אָדער רעליגיע, האָבן אַ רעכט אויף סאָראַווייבן לעבן און איזאָלירטעווען אַ משפּחה. זיי זיינען באַריכטיגט אויף גלייכע רעכט געבען סאָראַווייבלייבן, ביטעט זיי זיינען סאָן און ווייב, און ביים געצוץ זיך פֿון דער וויזנעשטלס

בלווח מיט דער פֿרייער און פֿילער הסכמה פֿון חתן און חלה קען מען אָרין און וויזנעשטלס

די משפּחה איז דאָס מאָדירקלעכע און גרונטלעכע איינס פֿון דער געזעלשאַפֿט און איז באַרעכטיגט אויף שוין ווירד דער געזעלשאַפֿט און ווירד דער מלוכה

אָרטיקל 17

יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿאַרשאַפֿן אַהבאַאָנדיגסט, אי אַליינס און אין שותפות מיט אנדערע

פֿון פֿאַרשידענע אָנערקענען זיין אַהבאַאָנדיגסט

אָרטיקל 18

יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿרייהייט פֿון טראַכטן, געוויסן, און רעליגיע. דאָס רעכט נעמט אויך אָרין די פֿרייהייט אויף איבערבייטן רעליגיע און גלויבן און די פֿרייהייט, אָדער אַלליין אָדער בשותפות אַנדערע, אָדער שפּעטלעך אָדער ביידות, אַרויסווייטן די רעליגיע אָדער גלויבן ווירד לענדען, פּראַטיקט, פּסילה, און אַפּרעסטיגען

אָרטיקל 19

יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿרייהייט פֿון טייטונג און זיך אויסדריקן, דאָס רעכט נעמט אָרין פֿרייהייט צו האָבן טייטונג אָן שטייגונג און צו זוכן, באַקומען, און איבערנעבן אנפֿאַרשאַפֿע און געדאנקען ווירד וואַסערנדיטאָא מערויס, נישט געקוקט אויף לאַנדערעגען

אָרטיקל 20

יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿרייהייט פֿון פֿירלעככער פֿאַרזאמלונג און פֿאַראייניקע

קינעם ס׳פֿאַר מען נישט צווינגן צו ווירט אַ טיטלדן און וואַסערנדיטאָא פֿאַרבאד

אָרטיקל 21

יעדער האָט אַ רעכט אויף אַנטויל נעמען און דער רעגירונג פֿון זיין לאַנד, אָדער דירעקט ווירד פֿריי אימענקליכענע רעפרעזענטאָסן

יעדער האָט אַ רעכט אויף גלייכן שטויט צו די אינאָרענענען און אינטשאַנען פֿון זיין לאַנד

יעדער האָט אַ רעכט אויף גלייכן שטויטען ווערן ווירד געמישיגען שטימען אָדער גלויבטוויטיקע פּאָצעדורן פֿון פֿרייער אָנעטיטעט

אָרטיקל 22

ס, וואָס אַ רעכט אויף סאָציאל פֿאַראַרזג און איז באַרעכטיגט אויף מירס זיין, אָן דער ווילן זאָל זיין אימענעריקע ווירד פּערזאָנליע און אסמוריק וואָלן און וועלטע עס זאָל זיין אַן אינווירטשאַלע שטימערעכט, און וועלטע דארפֿן געהאָלטן ווערן ווירד געמישיגען שטימען אָדער גלויבטוויטיקע פּאָצעדורן פֿון פֿרייער אָנעטיטעט

זיינען אַ רעכט אויף אַרבעט, און אַ קעאָנאָמיסטי, און געזעלשאַפֿלעכע, און קולטורעל, וואָס זיינען נייטיק פֿאַר זיין כבוד וועגן און פֿאַר דער פֿרייער אַנטוויקלונג פֿון זיין פערזענלעכקייט

אָרטיקל 23

יעדער האָט אַ רעכט אויף אַרבעט, איפֿן פֿרישן אויסקלויבן פֿון באַשעפֿטיקונג, אויף ייִדישדיק און געצויקע אַרבעטספֿאַרענגענען, און אויף שוין קעגן אַרבעטלזאָדיקייט

יעדער, אָן קיין שום דיסקרימינאציע, וואָס אַ רעכט אויף גלויבן געפֿאלט פֿאַר גלויכער אַרבעט

יעדער וואָס אַרבעט האָט אַ רעכט אויף ייִדישדיקן און געצויקן געפֿאלט וואָס זאָל פֿארזוכען אים און זיין משפּחה אָן עקזיסטענצן וואָס פֿאסט צום מענטשלעכן כבוד. מיט אַ צוגאב, אויב נייטיק, פֿון אנדערע סיטלען פֿון געזעלשאַפֿלעכער פֿאַרזכערונג

יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿאַרמירן און ווערן אַ טיטלדן פֿון פֿאַפֿלאַרזיינען כדי צו פֿאַרזיידיקן זיינע אינטערסן

אָרטיקל 24

יעדער האָט אַ רעכט אויף דער אויף פֿריידיגייט, אַרייַנגערעכנט דאָס רעכט און געהויריקער באַריגעצונג פֿון אַרבעטס־שטעטן און פּערזאָנליע באַפֿאלט וואַסאָניע

אָרטיקל 25

מסטיטיגען געגנדיק איפֿן געזונט און ווילדלען פֿון דך און פֿון דער משפּחה, אינטימלעכע עסנוואַר, קליידער, באַהויזונג, געדרייטע פֿאַרואַרג, און נייטיגע סאָציאלע פֿאַרואַרגן, און אַ רעכט אויף זיכערקייט אין פֿאל פֿון אַרבעטלזאָדיקייט, קראַנקייט, פֿאַקירזיפּונג, אַלטהענדער, טיפֿן, טעלען, אָדער פֿעלן פֿון פרנסה און אויסשטאנדן וואָס זיינען אויסער זיין אַבשאַרף

באָסעס און קינדער זיינען באַריכטיגט אויף באַווירדן אָפּהער און הילף. אַלע קינדער, צי די באַסעס האָט חובלה געהאָט צי נישט, זאָלן געבויט פֿון דער וועלכיקער געזעלשאַפֿלעכער באַטריגע

אָרטיקל 26

יעדער האָט אַ רעכט אויף דערציען, דערצויגן זאָל זיין אמויסט, לפחות אין די עלטענשאַפֿטישע אַפּאָרטענאָלע סטאָדיום. לעגענשאַפֿט דערצויגן זאָל זיין אַבליגאטאָריש. סענטיגע און פֿאכגעווייזשע דערצויגן זאָל ברייט צוגעשטעלט ווערן, און אנגעבעטן בילדונג דאָרף זיין צווישילעך צו אַלעסען לויטן אָפּהערשטן ווירט

זאָל זיין די פֿלאַכטיקע אַנטוויקלונג פֿון דער מענטשישער פערזענלעכקייט און די פֿאַרשפּראַקונג פֿון רעסעטערעכט צו סענטערעכט און גרונטלעכע פֿרייהייטן. די דערצויגן זאָל דערמיטוין פֿאַרשפּאד, סאָלעדאָן, און פֿריינדלעכען צווישן אַלע פעלקער, דאָסן און רעליגיעזע גרעסען, און אָל אונטערשיידן די אָטרייטעטן פֿון די פֿאַראייניקטע פעלקער און אינטוואַלטן שלום

די עלטערן האָבן אַ רעכט אויף אויסקלויבן און אַרויס וואָס פֿאַר אַ דערציען ווירטער קינדער זאָלן באַקומען

אָרטיקל 27

יעדער האָט אַ רעכט באַטייליקן זיך אויף אַ פֿרייען איפֿן און דעם קולטורעלן לעבן פֿון דער קהילה, הנהג האָבן פֿון קינדן, און האָבן אַ חלק און ווייטנעמלעכע אַוואַסירונגען און ארעט גענעשטן

יעדער האָט אַ רעכט אויף דער באַטריגענע פֿון זיינע סאָראַלישע און פֿאנעציעלע אינטערעסן וואָס קומען אַרויס פֿון זיין וויסענשאַפֿלעכער, ליטעראַרישער, אָדער קינדלעכער פֿראַקציע

אָרטיקל 28

יעדער האָט אַ רעכט אויף אַ געזעלשאַפֿלעכער און אינטערנאַציאָנאַלער אָרדנונג מיט וועלטער און רעכט און פֿרייהייטן פֿאַרצייכעט אין אַם דאָס דעקלאַראַציע זאָל האָבן אַ פֿילשטיגדיקן קוים

אָרטיקל 29

יעדער האָט חובלה צו דער געזעלשאַפֿט וואָס טאָר אין איר קען זיך פֿריי אין פֿילשטענדיק אַנטוויקלען זיין פערזענלעכקייט

מיט זיינע רעכט און פֿרייהייטן, זאָל יעדער זיין באַריגענט בלויז אויף ווילף די געצוץ זאָל באַשטימען כדי די רעכט און פֿרייהייטן פֿון אַנדערע מענטשן זאָלן אויך באַקומען פּאָסיקע רעספעקט און כבוד, און צוליב די ייִדישדיקע פֿאַרשונגען פֿון סאָראַלישקייט, פֿון אַלגעמינעם ווילדלען וואָס זיינען גלייבט אין אַ געדאָקטירטער געזעלשאַפֿט

אין קיין שום פֿאל סאָר מען זיך נישט אויסמישן מיט זייער רעכט און פֿרייהייטן און קעגנשטעל צו די צילן און פּרינציפֿן פֿון די פֿאַראייניקטע פעלקער

אָרטיקל 30

גאָרעט אין דער דאָזיקער דעמאָקראַטיע סאָר מען גיט טײַטשן מיט דער אימפּליקאַציע, אָן וואָסערניטראַז מילכז, גרופּע, צי מענטש האָט אַ רעכט אויף אַרבעטען דיר מיט וואָסערניטראַז אַטיוויטעט, אָדער אויספירן וואָסערניטראַז אַקט, וואָס איז געפילט אויף דער צעסטערונג פֿון וועלכעניטראַז פֿון די רעכט און פֿרייהייטן וואָס זײַנען אַרבעיטעט דאָ אויבן איבערנענט: רפאל פֿינקל, טילום בערגער, 1998.